

severantiae solis conceditur electis ; idcirco vocatur specialis. *De his infra fusius dicemus.*

Dices 1º : Si perseverantia sit speciale donum Dei omnino gratuitum et efficax, qui non perseverant, donum istud non habent : ergo non culpandi sunt.

R. Nego conseq. Illi enim merito culpantur qui potuerint perseverare et non perseverarunt : atqui omnes justi possunt perseverare ; bene utendo enim gratiis consuetis, donum perseverantiae finalis obtinerent, quod sic docet conc. Trid., sess. 6, cap. 13 : « Deus enim, nisi » ipsi illius gratiae defuerint, sicut coepit opus bonum, » ita perficiet, operans velle et perficere. » Ergo.

Dices 2º : Si perseverantia sit donum Dei gratuitum, vana est sollicitudo pro salute, vanus labor, vana corruptio, etc. Ergo.

R. Nego ant. Licet enim dona Dei sint gratuita, juxta quasdam sapientiae regulas conceduntur : precibus ac bonis operibus de congruo obtineri, sicut et malis actibus ac gratiarum abusu repellendi possunt. Ergo, etc.

CAPUT QUARTUM.

DE VARIIS GRATIAE SPECIEBUS.

Sufficienter jam diximus de gratia actuali et de gratia habituali : præcipue nunc tractandum est de gratia sufficienti et de gratia efficaci, ad quas cæteræ species seu divisiones referuntur.

ARTICULUS PRIMUS.

DE GRATIA SUFFICIENTI.

Gratia sufficientia ea est quæ veram et expeditam dat potestatem agendi, licet effectus non sequatur. Duplici modo gratia potest esse sufficientia, scilicet proxime et re-

mote. Gratia est proxime sufficientia quando dat immediate potestatem aliquid faciendi, v. g., tentationem urgente vincendi. Est vero remote sufficientia si dat tantum media obtainendi potestatem expeditam aliquid faciendi : talis est gratia orationis, qua bene utendo, potestatem vincendi temptationem obtainere valemus.

Dicemus 1º de existentia gratiae sufficientis, et 2º de illius distributione.

§ 1. — De existentia gratiae sufficientis.

Lutherus, Calvinus, Jansenius et Quesnel, contendentes, ut vidimus in parte historica, omnem gratiam effectum suum necessario consequi, gratiam sufficientem rejecerunt : imo Jansenius eam suggillat, « veluti mons- » trum quoddam singulare gratiae, solummodo peccatis » faciendis majorique damnationi accersenda serviens, » lib. 3 de Gratia Salv., cap. 3. Admittit tamen gratias parvas quæ simul cum concupiscentia dominante existunt, et sunt velut reliquiae delectationis cœlestis : eas vocat sufficientes, quia in aliis circumstantiis, si nempe debilior esset delectatio carnalis, sufficerent.

PROPOSITIO.

In præsenti rerum statu datur gratia sufficientia, etiam re- lative ad præsentes circumstantias.

Prob. Scriptura sacra, conciliis, auctoritate summorum Pontificum, SS. Patribus et ratione.

1º Scriptura sacra. Prov. 1, 24 : *Vocavi, et renuisti ; extendi manum meam, et non fuit qui aspiceret. Despezisti omne consilium meum, et increpationes meas neglexisti. Ego quoque in interitu vestro ridebo et subsannabo.*

Isai. v, 3 : Viri Juda, judicate inter me et vineam meam. Quid est quod debui ultra facere vineæ meæ, et non feci ei ? An quod exspectavi ut faceret uvas, et fecit la- bruscas ? ¶ 7 : Vinea enim Domini exercituum domus Israel est.

Matth. xxiiii, 37 : *Jerusalem, Jerusalem, quæ occidis Prophetas... quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, et nolueristi?*

Act. vii, 51 : *Dura cervice, inquit S. Stephanus Iudeis, et incircumcisus cordibus et auribus, vos semper Spiritui sancto resistitis.*

Multa alia testimonia citari possent : atqui hæc certe sufficiunt : numquid enim Deus exprobrare potuisset Iudeis quod non fuisse conversi, vineæ quod non faceret uvas, etc., si gratia sufficiens relative ad præsentes circumstantias ipsis oblata non fuissest ? Ergo.

2º *Conciliis.* Conc. Arausic. II, can. 25 : « Hoc secundum fidem catholicam credimus, quod accepta per baptismum gratia, omnes baptizati, Christo auxiliante et cooperante, quæ ad salutem animarum pertinent, possint ac debeat, si fideliter laborare voluerint, adimplere. » Omnes igitur habent potestatem expeditam adimplendi quæ necessaria sunt ad salutem ; non omnes tamen ea adimplent. Ergo.

Conc. Trid., sess. 6, cap. 11, sic habet : « Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet facere quod possis, et petere quod non possis, et adjuvat ut possis. » Ergo omnes mandata Dei implere possunt : unde qui ea transgredirentur, gratia resistunt. Ergo.

3º *Auctoritate summorum Pontificum*, nempe Innocentii X, Alexandri VII et Clementis XI, qui quinque Jansenii Propositiones damnaverunt, inter quas prima tenet aliqua Dei mandata esse impossibilia, atque gratiam deesse qua fierent possibilia, et secunda docet gratia interiori nunquam resisti : ergo gratia, qua mandata Dei sine ulla exceptione fiunt possibilia, nunquam deest : atqui tamen multa non servantur ; gratia interiori resistitur : ergo 3º.

4º *Ex SS. Patribus*, et præsertim ex sancto Aug. ab adversariis præ cæteris aestimato, lib. de Natura et Gratia, cap. 69 : « Valde autem bona sunt præcepta si legitime eis utamur. Eo quippe ipso quo firmissime cre-

» ditur Deum justum et bonum impossibilia non potuisse præcipere, hinc admonemur et in facilibus quid agamus, et in difficilibus quid petamus. » Unde sic : Omnia præcepta Dei sine gratia implere non possumus : atqui omnia implere debemus, nec tamen implemus : ergo dantur gratia sufficientes, quibus resistitur. Ergo 4º.

5º *Ratione.* Si gratia nunquam resistatur, dicendum est 1º Deum salutem electorum duntaxat velle, quod est haereticum, *ut infra ostendemus*; 2º hominem justum omne bonum sibi possibile semper facere, quod repugnat et principium meriti destruit : ergo fatendum est dari gratias sufficientes quæ carent effectu : ergo 5º, etc. ; aliunde, etc. Ergo.

Omnis catholici doctores, posf. S. Th. I 2, q. 106, art. 2, ad 2, hanc unanimi ore docent propositionem tanquam de fide. Attamen Billuart et Dens dicunt non videri eam *salva fide* negari posse, non vero eam expresse tradunt ut de fide, probabiliter quia illam non invenerunt directe definitam.

Solvuntur objectiones.

Obj. 1º. Plurimi Scripturæ textus gratia sufficienti opponuntur, v. g., Joan. vi, 45 : *Omnis qui audivit a Patre et didicit, venit ad me.* Rom. ix, 19 : *Voluntatis ejus quis resistit ?* Ibidem, v. 48 : *Non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei.* Philipp. ii, 13 : *Deus enim qui operatur in vobis et velle et perficere.* Ergo.

R. Nego ant. et quoad exempla citata, dico illos textus aliosque similes probare quidem dari gratias efficaces, et insuper omnem gratiam ex parte Dei omnino gratuitam esse : hoc autem utrumque non negamus, sed e contra illud fide credendum esse docemus. At nihil inde contra propositionem nostram concludi potest. Ergo.

Obj. 2º. S. Aug., lib. 8 de Prædestinatione sanctorum, cap. 8, prædicta Christi verba. *Omnis qui audivit a Patre, etc., referens, addit :* Profecto omnis qui non venit, » non audivit a Patre, nec didicit ; nam si audiisset et

» didicisset, veniret. » Ergo non datur gratia sufficiens quæ effectu careat.

R. Nego conseq. Etenim S. Doctor ibi loquitur de gratia efficaci quæ prædestinatis datur, et effectum, tum in hac, tum in altera vita consequitur; sed in pluribus aliis locis loquitur de gratia quæ effectu frustratur, quæ igitur ad sensum propositionis nostræ dicenda est sufficiens; v. g., in lib. de Correptione et Gratia, cap. 7: « Homo, in eo quod audieras et tenueras, in eo persevere rares, si velles: » ergo, etc.

Inst. S. Doctor dicit, ibid. cap. 12, primo homini necessarium fuisse adjutorium *sine quo* perseverare non potuisset, nunc vero justis necessarium esse adjutorium *quo* perseverent: ergo, si in statu innocentiae exstiterint gratiæ sufficietes, nunc omnes sunt efficaces.

R. Nego conseq. S. Aug. ibi adhuc de gratia efficaci loquitur: verum gratias sufficietes non excludit; imo eas supponit. Adjutorium enim sine quo primus homo perseverare non potuisset, erat gratia sufficiens, siquidem de facto non perseveravit; adjutorium autem quo perseveramus, est gratia efficax: ergo.

Obj. 3º. Pelagiani reprehensi sunt eo quod admitterent adjutorium possibilitatis: atqui gratia sufficiens est merum possibilitatis adjutorium, siquidem nunquam obtinet effectum: ergo.

R. Nego minorem ad sensum objecti. Per gratiam seu adjutorium possibilitatis Pelagiani intelligebant 1º naturam et liberum arbitrium, 2º legem et doctrinam, 3º exemplum Christi ejusque imitationem, 4º ad summum quamdam mentis illustrationem admittebant, et 5º dicebant adjutorium illud non absolute necessarium esse ad bonum, sed tantum ad facilius operandum. Porro ingens datur discrimen inter hujusmodi adjutorium et gratiam sufficientem, ad sensum catholicorum a nobis expositum; hæc enim gratia ipsam movet voluntatem, et ita necessaria est, ut, ea seclusa, potestatem bonum agendi non haberemus. Ergo.

Obj. 4º. Nunquam petitur a Deo gratia sufficiens, sed

gratia quæ operatur in nobis velle et perficere: atqui *Lex supplicandi statuit legem credendi*, inquit papa Cœlestinus in Epistola ad episcopos Galliarum; id est, id credere non tenemur quod postulare non auderemus, aut, vice versa, credere licet quod licite postulatur: ergo.

R. Dist. maj. Nunquam petitur a Deo gratia sufficiens quæ in mente nostra effectu suo carere debeat, *conc.*; quæ veram det nobis potestem bonum agendi, *nego maj.* Omnis enim gratia quæ veram nobis dat potestem bonum agendi est in se bona; effectum non habet, quia cum ea operari nolumus: ergo eam petere possumus.

Inst. 1º. Gratia quæ perniciosa est, a Deo postulari non potest: atqui gratia mere sufficiens perniciosa est: ergo.

R. Nego min. Gratia quæ sub omni respectu bona est et optimos habere potest effectus, perniciosa dici non potest: atqui talis est gratia sufficiens: ergo.

Inst. 2º. Gratia sufficiens nunquam habitura est effectum, æternam damnationem non impediet: ergo vero perniciosa est, et merito dici potest: *A gratia sufficienti libera nos, Domine.*

R. Nego conseq. Si enim gratia sufficiens effectum nunquam sit consecutura, id ex culpa hominis, non vero ex ipsam gratia repetendum est. Unde Alexander VIII merito sequentem damnavit propositionem, anno 1690: « Gratia sufficiens statui nostro non tam utilis quam perniciosa est: sic ut merito possimus petere: *A gratia sufficienti libera nos, Domine.* »

Obj. 5º. Gratia est instrumentum divinæ voluntatis: atqui divinæ voluntati resisti non potest: ergo nulla est gratia cui resisti possit.

R. Dist. min. Voluntati Dei absolutæ resisti non potest, *conc.*; voluntati conditionatæ, *nego min.* Quæ enim Deus vult absolute, ea certo obtinet, et nulla vis humana eum cohibere potest: at multa sunt quæ vult tantum conditionate, *ut alibi ostendemus*, et tunc non repugnat homines hujusmodi voluntati resistere. Ipsimet adversarii hoc nobiscum fateri coguntur; admittunt enim parvas

gratias quæ in aliis circumstantiis sufficientes essent : illæ autem gratiæ sunt instrumentum voluntatis Dei : atqui tamen eis resistitur : ergo non repugnat dari gratias quibus homo resistere possit.

§ II. — De distributione gratiæ sufficientis.

Nunc inquirendum occurrit quibus gratia sufficientis concedatur : 1º an omnibus justis; 2º an peccatoribus; 3º an infidelibus; 4º an concessa fuerit Judæis ante Christum; 5º an ipsis parvulis; 6º tandem, an Deus sincere velit omnes homines salvos fieri et an Christus pro omnibus mortuus sit.

SECTIO PRIMA. — An gratia sufficientis concedatur omnibus justis.

Negant Lutherani, Calvinistæ, Jansenistæ eorumque asseclæ, ut exposuimus in parte historica.

PROPOSITIO.

Gratia proxime vel saltem remote sufficientis datur omnibus justis, urgente præcepto.

Prob. Illa propositio tenenda est quæ est de fide, probatur Scriptura sacra, conciliis, auctoritate S. Aug. et ratione : atqui talis est propositio nostra.

1º *Est de fide;* fuit enim definita in conc. Trident., sess. 6, can. 18, his verbis : « Si quis dixerit Dei præcepta homini etiam justificato, sub gratia constituto, esse ad observandum impossibilia; anathema sit. » Est insuper contradictoria primæ propositioni Jansenii, *Aliqua Dei præcepta*, etc. : atqui prima propositio Jansenii damnata est ut hæretica : ergo.

2º *Prob. Scriptura sacra.* I Cor. x, 13 : *Fidelis autem Deus est, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut possitis sustinere.* At si gratia quandoque deesset justis, Deus

pateretur eos tentari supra id quod possent, ut evidens est. Neque dicant Jansenistæ hæc verba ad solos prædestinatos dirigi; Apostolus enim loquitur omnibus Corinthis, *non patietur vos tentari*, et immediate post textum citatum, *propter quod, charissimi mihi*, inquit, *fugite ab idolorum cultura*. Porro non intelligebat omnes Corinthios futuros esse electos : ergo.

3º *Conciliis.* Conc. Arausicano II, can. 25 citalo, et conc. Trident., sess. 6, cap. 11 : « Deus sua gratia semel » justificatos non deserit, nisi ab eis prius deseratur. » Ergo 3º.

4º *Auctoritate S. Aug.*, lib. de Natura et Gratia, cap. 26: « Deus cum justificat impium, et cum ad perfectam » sanitatem, hoc est, ad perfectam vitam justitiamque » perduxerit, non deserit, si non deseratur, ut pie semper » per justeque vivatur, » Nihil clarius desiderari potest. » Ergo 4º.

5º *Ratione.* Præcepta divina semper obligant, alioquin non essent præcepta : atqui repugnat ea obligare, et potestatem illa implendi non existere : ergo saltem justis semper datur gratia sufficientis.

Solvuntur objectiones.

Obj. 1º. Joan. vi, 44 : *Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum.* Unde sic : Non omnes justi sic trahuntur ad Christum : ergo non omnes habent gratiam sufficientem ut ad illum venire possint.

R. 1º. Verba citata non magis de justis quam de peccatoribus intelligenda sunt : imo ad peccatores magis referenda esse videntur.

R. 2º. Dist. ant. Non omnes ita trahuntur de facto, quia Deum eos gratia sua prævenientem sequi nolunt, *conc.*; secus, *nego ant.* Etenim verbum *trahere* hic non accipendum est quasi vim inferret, aut necessitatem, ut volunt hæretici, imponeret, sed eo sensu quod necesse sit Deum nos prævenire, quemadmodum dicitur Lue. xiv, 24, *compelle intrare*, id est, eos vehementer exhortare ;

vel, trahit sua quemque voluptas, id est, fortiter allicit. Porro justi resistere possunt et saepe resistunt gratiae qua Deus eos prævenit et sollicitat: ergo.

Obj. 2º. Petrus antequam Christum negaret erat justus, juxta hæc Christi verba, Joan. xii, 40: *Vos mundi estis, sed non omnes:* solus quippe excipiebatur Judas, ut ex versu sequenti patet: atqui gratia defuit Petro, ut constatum his verbis Christi, Joan. xii, 36: *Non potes me modo sequi: sequeris autem postea;* tum ex S. Chrysost., Homil. 73 in Joan.: «Christus deseruit (Petrum) ut suam » edisceret infirmitatem; » tum ex S. Aug., Sern. 79: «Quid est homo sine gratia, nisi quod fuit Petrus cum » negaret Christum? Et ideo beatum Petrum paululum » Dominus subdeseuit, ut in illo totum humanum ge- » nus posset agnoscere nihil se sine Dei gratia prævale- » re. » Ergo gratia justis, etiam urgente præcepto, aliquando deest. Ita Jansenius et præsertim doctissimus Arnald, in opere dicto *Dissertation sur la grâce efficace*.

R. 1º. *Negari potest major;* plures enim Patres et Scripturæ interpres censem Petrum, qui justus erat quando Christus dixit, *Vos mundi estis*, a justitia excidisse peccato præsumptionis et aliorum despectionis, cum fidenter responderit: *Etsi omnes scandalizati fuerint in te, ego nunquam scandalizabor... Etiamsi oportuerit me mori tecum, non te negabo*, Math. xxvi, 33 et 35. Ita S. Chrysost. et S. Aug.

R. 2º. *Dist. min.* Defuit Petro gratia efficax, vel ad summum proxime sufficiens, *conc.*; gratia etiam remote sufficiens, *nego minorem*. Si enim Petrus timorem animi deposuisset, et ad Creatorem supplex confugisset, donum perseverantiae obtinuisse, quod sic agnoscit ipse S. Aug., lib. de Unitate Ecclesiæ, cap. 9: «Quis enim dubitaverit quod Judas Christum, si voluisset, non utique tradidisset, et Petrus, si voluisset, ter Dominum non negasset? sed ideo fuit de istis certa prædictio, quia et Deus etiam futuras prævidet voluntates.» Sic naturaliter explicantur textus S. Chrysost. et S. Aug. nobis objecti.

Notandum insuper Sermonem 79 citatum S. Augus-

tino falso adscribi, et idcirco ad appendicem a Patribus Benedictinis remissum fuisse.

Verba autem Christi ad Petrum, *Non potes me modo sequi*, non ad præceptum confitendi Christum, sed ad mandatum moriendi pro Christo, quod tunc non urgebat, referenda sunt; quæsierat enim Petrus a Christo: *Dominus, quo vadis?* Respondit Christus: *Quo ego vado, non potes me modo sequi; sequeris autem postea.* Id est: Nunc tibi non datur mori pro me, sed morieris postea: atqui hæc verba sic intellecta minime arguunt gratiam sufficientem deesse. Ergo.

Obj. 3º. S. Aug., lib. de Dono perseverantiae, cap. 22, hanc expendit propositionem: «Et si qui obeditis, si prædestinati estis rejiciendi, subtrahentur obediendi vires, » ut obedere cessatis, » eam judicat tantummodo populi offensivam, et vult ut in tertia persona exprimatur, *si qui autem obedirent*, etc. Ergo verum est vires obediendi aliquando ipsis justis subtrahi.

R. 1º. *Nego ant.* Nam S. Doctor de propositione quam expendit sic pronuntiat: «Res enim non optabilis, sed » abominabilis dicitur, et durissime atque odiosissime » quasi in audientium frontem compellando colliditur. » At propositio de qua hæc pronuntiatur, non tantummodo ut offendens habetur, sed ut, saltem aliquo modo, pravum sensum exhibens. Ergo.

R. 2º. *Dist. conseq.* Verum est vires obediendi subtrahi, id est, vires efficaces, *conc.*; vires sufficietes, *nego conseq.* Non enim repugnat vires efficaces subtrahi ipsis justis, nempe iis qui gratiis sufficientibus non bene utuntur. In verbis autem citatis aut in aliis mitioribus quæ merito proponit, S. Aug. non dicit vires subtrahendas esse justis, quia *prædestinati sunt rejiciendi*; sed dicit annuntiari eis subtractionem ex defectu præviae cooperationis; hunc defectum ipsamet prædestinatio supponit et non facit. Sicut præscientia divina, licet infallibilis, libertati humanæ non officit, sic nec prædestinatio, licet cogitatui nostro sit incomprehensibilis, et primo aspectu multos offendat: ergo.

Eadem distinctione explanantur alia verba ejusdem Doctoris, quibus dicit adjutorium quo justus perseverare posset, ipsi deesse in poenam peccati, lib. de Correptione et Gratia, cap. 11; hoc est, gratiam perseverantiae denerari iis qui gratiis sufficientibus recte non utuntur.

Unde S. Prosper, Resp. ad capitula Gallorum calumniantium, Resp. 12, ait: « Vires itaque obedientiae non ideo cuiquam subtraxit, quia eum non prædestinavit; sed ideo eum non prædestinavit, quia recessurum ab ipsa obedientia esse prævidit. » (*Op. S. Aug. ad. calc. t. x, p. 204.*)

Inst. S. Aug., lib. de Correptione et Gratia, cap. 8, ait: « Si confiteris donum Dei esse perseverare in bono usque in finem, cur hoc donum ille accipiat, ille non accipiat? Puto quod mecum pariter nescis, et ambo hic inscrutabilia judicia Dei penetrare non possumus. » At si omnibus adessent gratiæ sufficientes, nihil inscrutabile esset in dono perseverantiae, cum supponeret in uno liberum assensum gratiæ, et in altero illius abusum. Ergo.

R. Nego min. Nihil enim inscrutabilius est quam concordia inter donum perseverantiae ex parte Dei omnino gratuitum, et actum hominis prorsus liberum in assentiendo gratiæ; cur e duobus justis æqualiter Deo placentibus, unus statim moritur et salvus fit, alter diu vivit et damnatur; unus tentatur et peccat; alter similiter peccasset, sed a tentatione custoditus perseverat; cur unius datur gratia adeo abundans et in talibus circumstantiis ut infallibiliter assensum ejus obtineat, non autem alteri, etc.? Merito certe cum divo Augustino, in eo præcise loco, exclamare possumus, verbis Apostoli utendo: *O altitudo divitiarum sapientiae et scientiae Dei! quam incomprehensibilia sunt judicia ejus et investigabiles viæ ejus!* Rom. xi, 33. Ergo.

Obj. 4º. Multa sunt peccata ignorantiae aut inadvertentiæ: at si omnibus præsto essent gratiæ sufficientes, nulla existent peccata ignorantiae et inadvertentiæ, si quidem gratia est illuminatio intellectus et motio voluntatis: ergo.

R. Nego min. Nam multæ gratiæ sunt remote tantum sufficientes; si negligantur, gratiæ proxime sufficientes non obtinentur, et tunc ex inadvertentia, vel etiam ex ignorantia in causa sua voluntaria, proindeque culpabili, peccatur. Ergo.

SECTIO SECUNDA. — An gratia sufficiens detur omnibus peccatoribus.

Certum est 1º gratiam conversionis non omni momento et loco paratam esse peccatoribus, præsertim obdurate, sicut gratia perseverantiae paratur justis: unde, ait Psalmista, Ps. xciv, 8: *Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra;* et Osée, iv, 14: *Non visitabo super filias vestras, cum fuerint fornicatæ.* Sic omnes theologi, cum S. Thom. 22, q. 2, art. 5, ad 1.

Certum est 2º Deum peccatores obdurate deserere posse, sicut illos e vita eripere potest, tempore quo infallibiliter damnandi sunt.

Certum est 3º de iis qui in infidelitate, hæresi aut simili conditione vivunt, dici non posse quod non ipsis detur gratia sufficiens. Alexander VIII, per decretum 7 decemb. 1690, sequentem damnavit propositionem, n° 5: « Pagani, Judæi, hæretici, aliqui hujus generis, nullum omnino a Jesu Christo accipiunt influxum; adeoque hinc recte inferes in illis esse voluntatem nudam et inermem sine ulla gratia sufficiente. » *Curs. compl. Theol. t. vi, col. 726.*

Nunc igitur quæstio est an peccatoribus etiam obdurate semper præsto sit gratia saltem remote sufficientis, urgente præcepto; an vero quidam peccatores in poenam peccati omni destituantur gratia sufficienti, saltem aliquando. Nonnulli theologi affirmant, cæteri vero contrarium tenent, quibuscum sit

PROPOSITIO.

Peccatoribus etiam obdurate, urgente præcepto supernaturali, datur vel offertur gratia saltem remote sufficientis.

Prob. Scriptura sacra, conciliis, S. Aug. et ratione.

1º *Scriptura sacra.* Ezech. xxxiii, 11 : *Nolo mortem impiū, sed ut convertatur impius a via sua, et vivat;* II. Petr. iii, 9 : *Dominus patienter agit propter vos, non-lens aliquos perire, sed omnes ad paenitentiam reverti.* His verbis semper hortari possumus ipsos impios ad paenitentiam : atqui frusta hortaremur ad paenitentiam, si gratia sufficienti quandoque destituerentur : ergo.

2º *Concilium.* Valentini III, can. 22, definit « malos » non perire quia boni esse non potuerunt, sed quia boni « esse noluerunt; » Arausie. II, jam citatum, can. 25, asserens omnes baptizatos, sine ulla exceptione, ea quae ad salutem pertinent, auxiliante ac cooperante Christo, adimplere posse, et Tridentinum, sess. 6, cap. 11, generale emittit principium, dicens : *Deus impossibilia non jubet* : atqui Deus impossibilia juberet, si, urgente praecerto supernaturali, gratia sufficiens aliquando peccatoribus obduratis deesset; nam tunc jubet ut peccatores hujusmodi convertantur et salvi fiant : ergo 2º.

3º *S. Aug.*, Enarrat. in Ps. vi, n. 8 (t. IV, col. 26), loquens de iis qui a Deo in reprobum sensum traditi sunt, ait : « Nam ea est cæcitas mentis. In eam quisquis datus fuerit, ab interiori Dei luce secluditur, sed nondum penitus, cum in hac vita est. » Ergo juxta S. Doctorem, aliqua gratia saltem remota cunctis parata est peccatoribus etiam obcaecatis. Ergo 3º.

4º *Ratione.* 1º Obdurati peccant conversionem suam differendo, quando aliquod urget praecptum Dei adimplendum : atqui non peccarent, si omni gratia etiam remote sufficienti carerent; nemo quippe in eo peccat, quod nullo modo cavere potest. 2º In hac vita nullus est homo cui non debeamus fiduciam inspirare, eum ad conversionem exhortando : at, sententia adversariorum nostrorum semel admissa, quid dicere possemus nonnullis peccatoribus dicentibus majora esse sua peccata ut veniam sperare queant? Ergo.

Notandum est eos qui ad conversionem excitantur, sive auxilio externo, ut aliqua lectione, exhortatione; sive auxilio interno, v. g., timore judiciorum Dei, eo ipso

gratias saltem remote sufficientes habere; alioquin dicendum foret hujusmodi adminicula, quæ veræ sunt gratiæ, obduratis concedi ad ipsos magis peccatores reddendos, quod Deo est indignum et repugnat.

Solvuntur objectiones.

Obj. 1º. In Exod. viii, 3, Deus dicit de Pharaone : *Indurabo cor ejus*; et in Evangelio S. Joan. xii, 39 et 40, legitur : *Propterea non poterant credere, quia iterum dixit Isaías : Excæcavit oculos eorum et induravit cor eorum, ut non videant oculis, et non intelligent corde, et convertantur et sanem eos.* Ergo Deus nonnullis saltem peccatoribus omnem subtrahit gratiam.

R. Nego conseq. Ex his namque textibus solummodo inferri potest Deum aliquando gratiam efficacem, autad summum gratiam proxime sufficientem iis denegare qui gratia remote sufficienti abutuntur : at certum est hujusmodi gratias speciales sæpe denegari iis qui prima gratia non recte utuntur; ergo inde non sequitur aliquos esse induratos quibus omnis gratia sufficiens subtrahatur.

Deus autem cor Pharaonis induravit, juxta S. Aug. in Exodum, l. 5, quæst. 24 (t. III, part. 1, col. 428), eum patienter tolerando : nam « patientia Dei, inquit, secundum dum corda hominum, quibusdam utilis ad paenitendum, quibusdam inutilis ad resistendum Deo et in malo perseverandum. »

Quoad verba Christi apud Joan. non poterant credere, etc. « Quare non poterant, si a me queratur, » inquit S. Aug., Tract. 53 in Joan., n. 6, « cito respondeo, quia nolabantur. » Ergo S. Doctor non arbitratus est eos omni gratia sufficienti destinatos esse.

Ad majorem textuum nobis objectorum aliorumque similiūm intelligentiam, notandum est Deum sua providentia cunctas in quibus versamur circumstantias determinare : porro multi ita dispositi sunt, ut in talibus circumstantiis, licet bonis, certo obdurandi et excæcandi sint, dum in aliis illuminati fuissent; eo sensu Deus dicitur illos obdurare et excæcare; sicque accidit ut non vi-

deant, nec intelligent, nec convertantur, nec sanentur; nam particula *ut* non designat finem ab agente intentum, sed effectum inde manantem, *ut* notant Patres et Scripturae interpretes.

Unde sensus textuum est Deum permisisse eos ita excaecari, ut nec viderent nec intellegent, etc.

Obj. 2º. Conc. Trid., sess. 6, cap. 11, verbis S. Aug. utens, dicit: « Deus namque sua gratia semel justificatos non deserit, nisi ab eis prius deseratur. » Ergo sunt qui revera deseruntur.

R. Dist. conseq. Sunt qui revera deseruntur quoad gratiam efficacem, vel quoad gratiam proxime sufficientem, *concedo*; eo sensu quod nec gratiam remote sufficientem habeant, *nego conseq.* Hæc distinctio patet ex dictis.

Obj. 3º. S. Aug., Ep. ad Sixtum: « Neo obdurat Deus » impertiendo malitiam, sed non impertiendo misericordiam. » Ergo obdurate carent gratia sufficienti.

R. Nego conseq. Nam textus S. Aug., sicut alii plures, intelligendus est de subtractione gratiæ efficacis aut proxime sufficientis, ut jam diximus. Semper retinenda est hæc distinctio, et aliae ejusdem generis difficultates evanescunt.

Inst. Idem S. Doctor, Exposit. in Epist. ad Rom. II, 62: « Non ergo illi (Pharaoni) imputabatur quod tunc non » obtemperaret, quandoquidem, obdurate corde, obtemperare non poterat, sed quia dignum se præbuit cui » cor obdurate priori infidelitate. » Nihil clarius desiderari potest: ergo sunt obdurate quibus ipsa gratia remote sufficiens deest.

R. Nego conseq. Impossibilitas enim de qua loquitur S. Doctor, est in sensu composito; id est, Pharaon, in quantum obdurate, jam proximam non habebat potentiam obtemperandi; sed orare poterat, reflectere, mirabilia Dei considerare, pœnitere, siveque duritiam cordis deponere et obtemperare: unde actus ex obdurance procedentes ipsi revera imputabiles erant, et S. Aug. contrarium dicere noluit, quamvis ipsius verba dura sint: aut si contrarium dixit, se retractavit, ut putat Bellarminus; alioquin

evidenter sibi contradixisset, cum in multis locis semper docuerit obdurate peccare et libere peccare. Ergo.

Obj. 4º. Si quibuslibet peccatoribus semper affulgeat spes conversionis, cunctis criminibus aperitur via: ita *Sismondi*. Ergo.

R. Nego ant. Ubiq[ue] enim in Scriptura et in Ecclesiæ doctrina pessimus prædictur finis peccatoribus inveteratis, et quotidiana experientia has tremendas prædictiones confirmat. Ergo.

Insuper, iis peccatoribus venia non promittitur, nisi vere et ex intimo corde de peccatis a se admissis contenterantur. Quomodo dici potest hanc doctrinam viam cunctis criminibus aperire?

SECTIO TERTIA. — An gratia sufficiens detur infidelibus.

Duplicis generis distinguuntur infideles, positivi scilicet et negativi. Illi dicuntur positivi, qui prædicationem Evangelii audierunt et non crediderunt, vel audire contempserunt ne crederent: illi vero sunt negativi, qui de Evangelio nihil unquam audierunt.

Certum est 1º infideles positivos quandoque habere gratiam sufficientem eique resistere, ut S. Stephanus Iudeis exprobabat: *Vos semper Spiritui sancto resistitis*, Act. VII, 51.

Certum est 2º infideles negativos non habere gratiam proxime sufficientem ad conversionem, cum Evangelium prorsus ignorent.

Quæstio est igitur an cunctis infidelibus, sive positivis, sive negativis, semper dentur vel offerantur gratiæ proxime vel saltem remote sufficietes. Negant Janseinius ejusque sequaces.

PROPOSITIO.

Cunctis infidelibus datur vel offertur gratia saltem remote sufficiens.

Prob. Scriptura sacra, auctoritate summorum Pontificum, testimonio SS. Patrum ac doctorum, et ratione.